

Van blog tot oorlogsgazet

Oorlogsblog

De komende jaren biedt Ninove een bont en boeiend herdenkingsprogramma rond de Eerste Wereldoorlog aan. We willen weten en doorvertellen wat er honderd jaar geleden in Ninove is gebeurd, of onze streek met de oorlog geconfronteerd werd en hoe de Ninovieters en de mensen uit de deelgemeenten de oorlogsjaren ervaren hebben. We brengen hulde aan de oudstrijders van toen, in het bijzonder aan de mensen die de oorlog niet overleefden en sneuvelden "op het veld van eer". We proberen op verschillende momenten de bevolking te betrekken bij plechtigheden en te engageren voor activiteiten. Herinneren, eren, participeren: deze drie pijlers verpakken we in een pakket initiatieven voor de periode 2014–2018.

Rode draad doorheen de activiteiten is de oorlogsblog 'Ninove en de Grote Oorlog'. Op maandag 4 augustus 2014, dag op dag honderd jaar nadat de Duitsers ons land binnenvielen, startte een blog die de oorlog 'volgt' aan de hand van krantenberichten, foto's, archiefstukken, Duitse verordeningen en persoonlijke getuigenissen. <http://ninove14-18.weebly.com> brengt een kroniek van het leven onder vijandig bestuur. De 'helden' van de blog zijn onder andere enkele Ninovieters die van hun ervaringen aan en achter het front een dagboek bijhielden.

Oorlogsgazet

De Ninoofse Oorlogsgazet is een uitgave van de Erfgoedraad. De 'gazetten' zijn de papieren versie van de blog <http://ninove14-18.weebly.com>. Deze blog brengt een kroniek van het leven onder vijandig bestuur. De oorlogsgazetten bundelen de belangrijkste blogberichten en vullen ze aan met ander materiaal. Elke editie is opgedragen aan een van de Ninoofse 'oorlogshelden'. De oorlogsgazetten zijn te koop in het stadhuis (Centrumlaan), het oud stadhuis (Oudstrijdersplein), de bibliotheek (Graanmarkt) en Standaard Boekhandel (Centrumlaan) en kosten 1 euro per stuk.

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 1: De stem van Jeanne

In deze editie worden de eerste oorlogsmaanden in Ninove en omstreken geïllustreerd aan de hand van biografieën van Ninoofse soldaten, fragmenten uit de dagboeken van brouwersdochter Jeanne De Mont en getuigenissen uit de verschillende deelgemeenten. In maart 2015 wordt de tweede editie verwacht

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 2: De stem van Albert

In deze editie kan je meer lezen over dokter Albert Liessens, over het leven in bezet etappengebied, over de tientallen verordeningen van de Komma

ndanturcommandanten Sanguinetto (in Aalst) en Schwarz (in Geraardsbergen), over de verboden brief van de kardinaal, de staking van de bakkers, "een erge bandietendaad te Nederhasselt" of een "schrikkelijk buurtspoorwegongeval te Meerbeke"? Wat is er gebeurd met de 18 landbouwers uit Oelter (Outer), die melk met

te geringe vetgehalte geleverd hebben?

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 3: De stem van Otto

Het is lang een raadsel geweest of Oberleutnant Otto van der Haegen, de commandant van de gecrashte zepelin, met zijn Vlaamsklinkende naam al dan niet Belgische roots had. Volgens een hardnekkig gerucht zou hij een Gentenaar zijn geweest die zich tegen zijn vaderland had gekeerd. Vijf jaar geleden bleek dat Otto van der Haegen wel degelijk een Duitser was. Het geboorteland van zijn vader was evenwel België en de roots van zijn familie lagen niet in Gent, maar in Ninove. Het oude verzinsel van de overgelopen Gentenaar deed Otto van der Haegen oneer aan. Hij mocht dan wel tot de vijand behoren, maar hij was geen landverrader, wel een beroepsmilitair die in de oorlog deed wat van hem werd verwacht. Otto van der Haegen had een Duitse moeder en een geboren Ninovierter als vader. Daarom maken we, honderd jaar nadat de Duitse zepelincommandant en pionier van de luchtfotografie sneuvelde, van hem de wat ongewone centrale figuur van de derde *Ninoofse Oorlogsgazet*

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 4: De stem van Pauline

De West-Vlaamse Pauline Vanden Berghe was al een aantal jaren aan de slag als verpleegkundige in het burgerlijk hospitaal in Ninove wanneer de oorlog uitbrak. Al snel bood zij haar diensten aan in het Rode Kruishospitaal te Etterbeek. Maar de verpleegster deed er meer dan gewonden verzorgen: ze begon brieven, militaire documenten en zelfs soldaten te smokkelen...

Pauline Vanden Berghe was één van de vele vrouwen die tijdens de Eerste Wereldoorlog een dubbelleven leidde. We maken van haar de heldin van de vierde *Ninoofse Oorlogsgazet*. De gazet heeft ook aandacht voor de toestand van het onderwijs in Ninove in de oorlogsperiode en duikt in de parochieverslagen op zoek naar eerste en plechtige communicanten.

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 5: Het verhaal van treinwachter Joseph Cieters

Volg o.a. het reilen en zeilen van Joseph Cieters in de Grote Oorlog op de voet. Kleinzoon Hans Cieters gebruikt zijn dagboek om in de *Ninoofse Oorlogsgazet* het levensverhaal van zijn grootvader te schetsen. Ook de oorlogsverslagen van de *Ninoofse* parochiepriesters komen aan bod.

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 6: Het verhaal van de Ninoofse 'oorlogsburgemeesters'

Op 27 juni 2016 verschijnt de zesde *Ninoofse Oorlogsgazet*, met als centrale figuur Clement Behn, burgemeester van Ninove tijdens de Eerste Wereldoorlog. De *Ninoofse Oorlogsgazet* belicht de figuur en het leven van deze bijzondere liberale politicus. Maar we halen ook zijn collega's in de gemeenten die momenteel tot Groot-Ninove behoren uit de vergetelheid.

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 7: De stem van de opgeëisten

Op 11 november 2016 verschijnt de zevende *Ninoofse Oorlogsgazet*, met in de hoofdrol de 1289 Ninovieters die in het najaar van 1916 door de Duitsers werden opgeëist. De nieuwe *Ninoofse Oorlogsgazet* legt nadrukkelijk de link met het indrukwekkende historisch onderzoek dat Georges Vande Winkel en Bart Merckaert naar 'de opgeëisten van 1916' in het voormalige kanton Ninove gevoerd hebben. Het resultaat van hun studie kunnen we lezen in een themanummer van *Het Land van Aalst*, het tijdschrift van de gelijknamige geschiedkundige vereniging. Dankzij de steun van Erfgoed Denderland, de erfgoedcel waarbij Ninove is aangesloten, kunnen we u dit themanummer, in duo met de zevende editie van de *Ninoofse Oorlogsgazet*, als een aparte publicatie aanbieden.

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 8: Het verhaal van de Ninoofse 'oorlogsmeter' Moeder Tiburce

De nieuwe *Ninoofse Oorlogsgazet* heeft voor de derde keer een vrouw als centrale figuur. Al beleefde Moeder Tiburce de Grote Oorlog ver van huis, in een klooster in Ceylon, toch was ze voor tientallen Ninoofse soldaten aan het front een belangrijke steun.

Emilie De Mol, geboren in Ninove op 13 juli 1873, treedt als 22-jarige in de kloosterorde van de Zusters van Liefde Jezus en Maria in Gent. Nadat ze enkele jaren verantwoordelijk geweest is voor een pensionaat van de zusters in Zaffelare, maakt Zuster Tiburce, zoals haar kloosternaam luidt, de keuze om naar Ceylon, het huidige Sri Lanka, te trekken. Haar orde heeft daar een aantal kloosters. Ze wordt er als Moeder Tiburce overste van het klooster in Galle. Samen met haar medezusters zorgt ze er voor onderwijs en opvang van weeskinderen.

Moeder Tiburce keerde nooit terug naar haar vaderland. Toch was ze een bijzondere ambassadeur van België. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was ze namelijk oorlogsmeter van tientallen Ninoofse soldaten. Ze stuurde haar metekinderen aan het front brieven en pakjes. In de pakjes zat thee, chocolade, warme kledij, wollen kousen die ze in het weeshuis liet breien, sigaretten, snuisterijen, kleine geschenken en soms geld. Haar adres zat in die pakjes. Zo konden de soldaten terugschrijven om haar te bedanken en kwam er vanaf 1917 een bijzondere correspondentie op gang. De zendingen gingen zelfs door tot lang na de wapenstilstand.

Door haar toedoen werden de wapenfeiten van de Belgische soldaten beschreven in de Britse pers van Ceylon en India. Geen enkele ambassadeur kon België in Azië beter promoten dan deze grote dame van Ninove. Moeder Tiburce stierf in Sri Lanka op 30 januari 1945. Zij kreeg in Ninove een straatnaam.

■ **Ninoofse Oorlogsgazet nr. 9: "Vrees der Friezen" - August Van Lierde: Ninovieter wordt 'held' in Friesland**

Strijder op het slagveld in België, krijger op het kaatsveld in Friesland: Ninovieter August Van Lierde is de wat verrassende held van de negende *Ninoofse Oorlogsgazet*.

Eind 2016 waren er wereldwijd 65,6 miljoen mensen op de vlucht. De meesten waren 'ontheemd' (op de vlucht in eigen land), maar meer dan 17 miljoen mensen waren effectief hun land ontvlucht. Dat was honderd jaar geleden niet anders. In de eerste maanden van de Eerste Wereldoorlog stak ongeveer één miljoen Belgen de grens naar het neutrale Nederland over; de meesten keerden nog hetzelfde jaar terug, maar toch brachten ongeveer 100.000 Belgen de oorlogsjaren onafgebroken in Nederland door. Via Oostende kwamen 250.000 Belgen in Groot-Brittannië terecht. Nog eens 300.000 vluchtelingen belandden in Frankrijk.

Geen wonder dus dat de nieuwe *Ninoofse Oorlogsgazet* ons meeneemt naar Friesland. De Denderstreek en de noordelijkste provincie van Nederland hebben immers een gezamenlijke geschiedenis: het jeu de pelote/kaatsen. Het bindteken tussen beide is kaatsspeler en garentwijnder August Van Lierde. Voor de Ninoofse soldaat August Van Lierde eindigen de gevechten op 11 september 1914, wanneer hij bij de verdediging van Antwerpen gewond raakt. Als na de val van Antwerpen, een maand later, duizenden Belgische soldaten de wijk naar het noorden nemen, belandt ook August Van Lierde in Nederland, eerst in ziekenhuizen in Middelburg (Zeeuws-Vlaanderen), al snel in een interneringskamp in Harderwijk (Friesland). Als hij op 10 december 1918 (nota bene zijn verjaardag!) eindelijk weer naar zijn vaderland kan terugkeren, is hij in Friesland uitgegroeid tot een fenomeen door er in 1917 als Belgisch geïnterneerd militair de allerbelangrijkste kaatswedstrijd van het jaar te winnen. Kees Bangma reconstrueerde voor de *Ninoofse Oorlogsgazet* het 'oorlogsverhaal' van onze stadsgenoot.

Niet alleen gingen Ninovieters op de loop naar veilig(er) buitenlanden, maar vanaf de zomer van 1917 werden onze stad en de omliggende gemeenten op hun beurt een opvangplek voor West-Vlamingen die voor het oorlogsgeweld op de vlucht sloegen. De vluchtelingen in de Denderstreek waren afkomstig uit gemeenten als Zarren, Staden, Komen, Wervik, Kortemark en Diksmuide. De meeste vluchtelingen verbleven tot het voorjaar van 1919 in de omgeving van Ninove. Zij vormden er een hechte gemeenschap van uitgedrevenen, die elkaar regelmatig opzochten. En zo vertelt de nieuwe *Ninoofse Oorlogsgazet* niet alleen het verhaal van 'held' August

Van Lierde en de Nederlandse 'opvangfamilie' Hockers, maar haalt ze ook vluchtelingen zoals Helena Caura uit Zarren voor het voetlicht.

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 10: het verhaal van Adiel Debeuckelaere, 'Ninoofse' frontman

Op de vooravond van de Eerste Wereldoorlog droeg het openbare leven in België nog steeds een sterke Franstalige stempel. In Vlaanderen bestond er wel tweetaligheid in bestuurszaken, het middelbaar onderwijs en het gerecht, maar in het hoger onderwijs en in het leidinggevende kader in het leger was het Nederlands nog steeds een tweederangstaal. Tijdens de Eerste Wereldoorlog ontwikkelde de Belgische taalkwestie zich echter tot een gevaarlijke splijtzwam. Vele Franstalige officieren waren niet in staat om de taal van de Vlamingen, die in de voorlinie de overgrote meerderheid van de soldaten vormden, te spreken. De Vlamingen moesten bovendien allerlei denigrerende opmerkingen van hun chefs slikken en werden permanent gediscrimineerd bij de toewijzing van de betere jobs. Naarmate de oorlog langer duurde, begonnen jonge Vlaamsgezinde intellectuelen aan het front zich steeds meer te ergeren aan de houding van de francofonen. Een belangrijk momentum was januari 1917, toen de Frontbeweging geboren werd. De Frontbeweging verwoordde het Vlaamse ongenoegen in de Open brief aan koning Albert, die clandestien en anoniem verspreid werd naar aanleiding van het Guldensporenfeest op 11 juli 1917. De tekst van de brief werd voorbereid door Adiel Debeuckelaere, soldaat in de 'Compagnie Universitaire' en leider van de Frontbeweging.

Met de keuze voor Adiel Debeuckelaere als centrale figuur waagt de Ninoofse Oorlogsgazet zich op 'gevaarlijk' terrein. De Vlaamse activisten aan het IJzerfront en hun 'frontmannen' waren immers niet onomstreden, al had dat ook en vooral te maken met de paden die de beweging na de Grote Oorlog is gaan verkennen. De Vlaamse strijd in het 'Armée belge' is evenwel een wezenlijk onderdeel van de Eerste Wereldoorlog en verdient daarom als thema aan bod te komen. De keuze voor Adiel Debeuckelaere als 'held' van de Vlaamse frontsoldaten is ook logisch: de geboren West-Vlaamse academicus en politicus was door zijn huwelijk met de dochter van de Ninoofse brandweercommandant een halve Ninovieter geworden.

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 11: het verhaal van Maurice Lievens, arts in de loopgraven

Maurice Lievens (1886-1935), huisdokter in Ninove, maar op 1 augustus 1914 gemobiliseerd als legerarts, heeft zijn heldenstatus te danken aan het dagboek dat hij heeft bijgehouden en aan de tientallen foto's die hij heeft gemaakt. Ze zijn een uniek getuigenis van zijn leven en werken aan en achter het front.

De elfde Ninoofse Oorlogsgazet waagt zich aan een schatting van het aantal Ninoofse 'griepdoden' en ontdekte dat de huidige deelgemeenten Appelterre en Voorde het sterkst getroffen waren. Ook aan het front maakte de Spaanse griep heel wat slachtoffers. Wellicht stierven er meer mensen als gevolg van de Spaanse griep dan door de oorlog zelf. Maurice Lievens kan ervan meespreken: hij worstelde in mei 1918 zelf enkele dagen met de ziekte. Maar de 'held' van de elfde Ninoofse Oorlogsgazet was op dat moment best al wat meer gewend dan deze pandemie, zoals blijkt uit het lijstje dat hij op 27 mei 1917 opsomt in zijn dagboek, dat in 2011 werd gepubliceerd: diepe wonde in de schedel, mitrailleurkogel dwars door de linkerarm, geweerkogel door rechterarm, schaafwonde aan de schedel door een kogel die zijn helm heeft afgeschoten,...

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 12: het verhaal van meneer pastoor

In januari 1919 kregen de pastoors van alle Belgische bisdommen een vragenlijst toegestuurd. De vragenlijst moest dienen als leidraad bij het schrijven van een verslag over wat er in hun parochie tijdens de oorlog was gebeurd. Met de verzamelde gegevens wou men een groots oorlogsgedenkboek over het dagelijkse leven in de Belgische parochies tijdens de Eerste Wereldoorlog op poten zetten.

Dit prestigieuze boek is er nooit gekomen, maar de oorlogsverslagen van de parochiepriesters zijn wel bewaard. Wat zij over de oorlog neerschreven is dan ook een belangrijke bron voor de lokale geschiedschrijver. De pastoors van de Ninoofse parochies zijn de centrale figuur van de twaalfde Ninoofse Oorlogsgazet. In deze

editie ligt de focus dus op het religieuze leven tijdens de oorlog, zowel aan het thuisfront als op het slagveld.

■ Ninoofse Oorlogsgazet nr. 13 komt uit op 7 november 2018

De dertiende en laatste Ninoofse Oorlogsgazet heeft het over de laatste oorlogszomer en over hoe de Ninovieters de terugtrekking van 'de gehate Pruis' vanaf september 1918 ervoeren. Ze vertelt over de bewogen dagen van de bevrijding en onthult waarom er niet alleen Fransen, maar ook Portugezen en Schotten in onze stad resideerden. Vanaf 1919 hielpen herdenkingsfeesten, gedachtenisprentjes en 'memorialen', waar op 11 november jaarlijks de Wapenstilstand in een treinwagon in het Franse stadje Compiègne werd herdacht, om de miserie van vier oorlogsjaren te verwerken en het verdriet om gestorven dierbaren een plaats te geven - in totaal heeft de Eerste Wereldoorlog het leven geëist van 221 mensen uit de huidige 12 deelgemeenten van Ninove.

Praktisch

Sinds november 2014 verschijnt in Ninove om de drie maanden een editie van de *Ninoofse Oorlogsgazet*. De 'oorlogsgazetten' zijn de papieren versie van de oorlogsblog 'Ninove en de Grote Oorlog'. Deze blog 'volgt' de Eerste Wereldoorlog aan de hand van krantenberichten, foto's, archiefstukken, Duitse verordeningen en persoonlijke getuigenissen.

We lieten een mooie kافت ontwerpen om daarin alle nummers van de Ninoofse Oorlogsgazet te bewaren. Te koop in het Oud Stadhuis (Oudstrijdersplein) vanaf 5 november.

De Ninoofse Oorlogsgazet is een uitgave van de Erfgoedraad. Ze is te koop in het stadhuis (Centrumlaan), het oud stadhuis (Oudstrijdersplein), de bibliotheek (Graanmarkt), de dienst toerisme (Burchtstraat) en Standaard Boekhandel (Centrumlaan). De gazette kost 1 euro. Blijf ook de blog <http://ninove14-18.weebly.com> op de voet volgen.

Info: dienst cultuur, cultuur@ninove.be 054 31 32 87.

☎ Contact informatie

• Cultuur (dienst)

oud stadhuis

Oudstrijdersplein 6
9400 Ninove

- o T 054 31 32 87
- o cultuur@ninove.be

Openingsuren

Vandaag gesloten
Morgen open van 09:00 tot 12:00

[Alle informatie](#)